

تحلیل محتوای کتاب پنج رساله افلاطون (شجاعت، دوستی، ایون، پروتاگوراس، مهمانی) از منظر میزان توجه به کفایت‌های اجتماعی مورد نظر فلنر

جواد جهان^۱، محمدحسن میرزامحمدی^{۲*}، اکبر رهنما^۳

چکیده

هدف پژوهش تحلیل محتوای کتاب پنج رساله افلاطون از منظر میزان توجه به کفایت‌های اجتماعی مورد نظر فلنر است. روش پژوهش کیفی و از نوع تحلیل محتوا است. برای گردآوری داده‌ها از سیاهه واریسی محتوا استفاده شده و واحد تحلیل، مضمون در نظر گرفته شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که از ۸۲۰ مضمون شمارش شده: مهارت‌های شناختی با ۴۷۱ فراوانی، مهارت‌های رفتاری با ۲۱۱، مهارت‌های انگیزشی با ۹۷ و مهارت‌های هیجانی با ۴۱ بیشترین تا کمترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. در رساله‌های شجاعت، ایون و پروتاگوراس بیشترین تأکید در مهارت‌های شناختی به مهارت دانش و یادگیری مهارت‌های اجتماعی، و در رساله‌های دوستی و مهمانی به مهارت نگرش‌ها و باورها و کمترین توجه در همه رساله‌ها به مهارت تصمیم‌گیری شده است. در مهارت‌های رفتاری، بیشترین توجه در رساله شجاعت به مهارت جرئت‌مندی، و در رساله‌های دوستی، ایون، پروتاگوراس و مهمانی به مهارت توانایی گفت‌وگو، و کمترین میزان توجه در رساله‌های شجاعت، دوستی، پروتاگوراس و مهمانی به مهارت توانایی برقراری ارتباط صحیح، و در رساله ایون به مؤلفه کمک به دیگران شده است. در مهارت‌های هیجانی بیشترین توجه در همه رساله‌ها به مهارت کنترل هیجان‌ها و کمترین توجه به مهارت توانایی همدلی شمارش شد. در مهارت‌های انگیزشی بیشترین توجه در رساله شجاعت به مهارت احساس کارآمدی و در دیگر رساله‌ها به

۱. دکترای مطالعات برنامه درسی و دانشجوی دکترای فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه شاهد تهران، مدرس دانشگاه فرهنگیان (JavadJahan18@gmail.com).

۲. استاد گروه تربیتی دانشگاه شاهد تهران (نویسنده مسئول) (Mirzamohammadi@shahed.ac.ir).

۳. دانشیار گروه علوم تربیتی دانشگاه شاهد تهران (rahnama_akbar43@yahoo.com).

مهارت پایبندی به ارزش‌ها شده است، همچنین در هر پنج رساله افلاطون در مهارت‌های انگیزشی مهارت عفو و گذشت، مغفول مانده است. می‌توان گفت مهارت‌های شناختی بالاترین میزان توجه و مهارت‌های هیجانی کمترین میزان توجه را به خود اختصاص داده است. در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت توجه عمیق به رساله‌های افلاطون می‌تواند راهگشای سیاست‌گذاران، مربیان، و اندیشمندان حوزه تربیت اجتماعی باشد. واژگان کلیدی: افلاطون، تحلیل محتوا، رساله، فلتر، کفایت اجتماعی.

**Five Treatises Content analysis of Plato
(Laches, Lysis, Ion, Phaedon, Protagoras , Symposium)
From Perspective of Attention to Felner Desired Social Adequacy**

Dr. Javad Jahan¹, Dr. Mohammad Hasan Mirzamohammadi^{*2}, Dr. Akbar Rahnama³

Abstract

The purpose of this research was to treatises content analyze of Plato from the perspective of attention to Felner social adequacy. The research method was qualitative from content analysis type. A content checklist was used to collect data. Also, the unit of analysis was the theme. The findings showed that, out of 820 themes counted: cognitive skills with 471, behavioral skills with 211, motivational skills with 97 and emotional skills with 41 had the highest to lowest frequencies. In the treatises of Laches, Ion and Protagoras, the most emphasis in cognitive skills was on the skill of knowledge and learning social skills, and in the treatises of Lysis and Symposium on the skill of attitudes and beliefs. Also, the least attention in all treatises was on the skill of decision making. In behavioral skills, the most attention in the treatise of Laches was to the skill of courage, and in the treatises of Lysis, Ion, Protagoras and Symposium to the skill of conversation ability. The least amount of attention in the treatises of Laches, Lysis, Protagoras and Symposium to the ability to communicate correctly, and in Evan's treatises was to help others. In emotional skills, the most attention was paid to the skill of controlling emotions and the least attention was paid to the ability of empathy. In motivational skills, the most attention had been paid to the skill of feeling efficient in the treatise of Laches, and the skill of adhering to values in other treatises. Also, in terms of motivational skills, the skills of forgiveness had been neglected in all five of Plato's treatises. It can be said that; cognitive skills had received the highest amount of attention and emotional skills received the least amount of attention. In explaining the findings, it could be said that; a deep attention to Plato's treatises could open the way for policymakers, educators, and thinkers in the field of social education.

Keywords: Plato, content analysis, treatise, Felner, social adequacy.

-
1. Ph.D. in Curriculum Studies and Ph.D. student in Philosophy of Education, Shahed University of Tehran, lecturer at Farhangian University (JavadJahan18@gmail.com).
 2. * Professor of the Department of Educational Sciences, Shahed University of Tehran (Corresponding author) (Mirzamohammadi@shahed.ac.ir).
 3. Associate Professor, Department of Educational Sciences, Shahed University of Tehran (rahnama_akbar43@yahoo.com).

مقدمه

انسان موجودی است که در تعامل با جامعه و روابط و مناسبات اجتماعی رشد می‌کند و به همان نسبت که از نظر آثار وجودی خویش بر اجتماع تأثیر می‌گذارد، این آثار و خواص وجودی، با تشکیل هویتی مستقل، موجودیتی اجتماعی را پدید می‌آورد که به‌نحو مقتضی فرد را تحت تأثیر و تربیت خویش قرار می‌دهد (مرزوقی و اناری نژاد، ۱۳۸۶). با توجه به چنین تعاملی است که فلاسفه و اندیشمندان به تربیت اجتماعی توجه ویژه‌ای داشته‌اند (ایروانی و آزادمنش، ۱۳۹۶). از منابعی که در ارتباط با تربیت اجتماعی به آن‌ها ارجاع می‌شود، مریان بزرگی‌اند که در این باره اندیشیده‌اند (صفایی مقدم، مرعشی و محمدیان، ۱۳۸۹). یکی از مهم‌ترین فلاسفه افلاطون است. دیدگاه‌های عمیق وی در متافیزیک، دانش‌شناسی، اخلاق، زیبایی‌شناسی، سیاست، و تعلیم و تربیت به‌حدی گسترده است که برخی او را بزرگ‌ترین فیلسوف تاریخ نام نهاده‌اند (مگی^۱، ۲۰۰۱: ۲۴؛ میرزامحمدی، ۱۳۸۳). وسعت اندیشه افلاطون باعث شده است که در هر دوره‌ای از تاریخ جهت‌فکری وی توجه همگان را به خود معطوف بدارد (کمپرس، ۱۳۷۵). حتی امروزه، دانشگاهیان جهان سهم تأثیر او را در تقریباً هر زمینه‌ای از رشته‌های دانشگاهی می‌شناسند (بورگین^۲، ۲۰۱۸؛ توفیق امام^۳، ۲۰۲۰). افلاطون نخستین کسی است که فلسفه‌ای برای آموزش و پرورش داشته است (شاتو، ۱۳۹۸) و اهمیت این موضوع تا آنجاست که وی آموزش و پرورش را «مهم‌ترین دستور» زندگی بشر دانسته است (افلاطون، ۱۳۳۵؛ به نقل از میرزامحمدی، ۱۳۹۵). می‌توان او را بنیان‌گذار فلسفه آموزش و پرورش و جامعه‌شناسی پرورشی برشمرد (فارابی، ۱۳۹۰). افلاطون شرط اساسی توفیق در تربیت فرد را در وهله اول اصلاح یا پاکسازی محیط اجتماعی می‌شمرد (کاردان، ۱۳۹۷). و فرد را جدای از جایگاه ویژه و نقش اجتماعی‌اش حتی تصور هم نمی‌کند (اوزمن و کرارور، ۱۳۹۶: ۵۳). از دیدگاه افلاطون تربیت دوگانه است: از یک سو تربیت فرد و از سوی دیگر تربیت جامعه (نقیب‌زاده، ۱۳۹۱؛ به نقل از اسلامیان و کشتی آرای، ۱۳۹۳؛ میرزامحمدی، ۱۳۸۱). مؤید این نظر، پژوهش میرزامحمدی (۲۰۰۸) و اسلامیان و کشتی آرای (۱۳۹۳) است که اهداف تعلیم و تربیت را از دیدگاه افلاطون شامل اهداف جسمانی، ذوقی، اخلاقی، عقلانی و

1. Magee
2. Burgin
3. Hasan Toufiq Imami

اجتماعی می‌دانند، که تربیت اجتماعی نقش مهمی در کارکرد فرد در جامعه دارد (گتزلز^۱، ۲۰۲۰؛ به نقل از اسدی و همکاران، ۱۴۰۰). تربیت اجتماعی مورد نظر، فقط سازگاری اجتماعی فرزندان نیست، بلکه داشتن مهارت‌ها و نگرش‌های لازم و فعال برای برخورد با مشکلات اجتماعی نیز مورد نظر است (ملکی، ۱۳۹۶؛ به نقل از اسدی، شریعتی و نعیمی، ۱۴۰۰). برخی خردورزان، تربیت اجتماعی را به معنی کسب مهارت‌های اجتماعی و به‌نوعی کفایت اجتماعی^۲ معنی کرده‌اند. کفایت اجتماعی که گاهی از آن به خودتوانمندسازی^۳ تعبیر می‌شود، از سازه‌های مهم در رویکرد روان‌شناسی مثبت‌گراست و عبارت از قدرت برقراری تعامل اجتماعی یا توانایی عملکرد انسان در اجرای استقلال شخصی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی است (جلیلی آبکنار و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۰۵). از نظر اسکالی و هاپسون^۴ (۱۹۸۱) فرایند کفایت اجتماعی یک روند پویا و در حال رشد است که برای خودتوانمندسازی بیشتر هر فرد به آگاهی، داشتن اهداف مشخص، ارزش‌ها و اطلاعات نیاز دارد (نقل از کاظمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۹۷). کفایت اجتماعی شامل مجموعه مهارت‌هایی است که اکتساب آن‌ها سبب ارتقای آگاهی اجتماعی افراد می‌شود (کوین^۵، ۱۹۸۰: ۵۶). کفایت اجتماعی، افراد را قادر به انتخاب رفتارهای مناسب در زمینه‌های مختلف برای تفسیر مؤثر نشانه‌های اجتماعی در موقعیت‌های مختلف و پیش‌بینی پیامد رفتارها برای خود و دیگران می‌کند، همچنین احساس باارزش بودن و فرصت شرکت در اجتماع را به فرد می‌دهد (رانتانن^۶، ۲۰۱۲) و فرد نسبت به فشارهای بیرونی و درونی آسیب‌پذیرتر می‌شود (بتوین^۷، ۲۰۰۲). نقص در کفایت اجتماعی نقش عمده‌ای در سبب‌شناسی مسائل نوجوانان دارد و سبب می‌شود تا حد زیادی نسبت به فشارهای بیرونی و درونی آسیب‌پذیرتر شوند و مشکلات روانی، اجتماعی و رفتاری برای آن‌ها پدید آورد (بتوین، گریفین^۸ و ویلیامرز^۹، ۲۰۱۵؛ بتوین و گریفین، ۲۰۱۲ به نقل از گل محمدیان و فرید، ۱۳۹۴). از طرفی دیگر کمبود مهارت‌ها و کفایت اجتماعی به‌صورت مشکلات

1. Getzels
2. Social components
3. Self- competence
4. Sculley & Hapson
5. Coyne
6. Rantanen
7. Bentevan
8. Griffin
9. Williams

رفتاری در نوجوانان بروز پیدا می‌کند. کفایت اجتماعی، دانش آموزان را قادر به انتخاب رفتارهای مناسب در زمینه‌های مختلف برای تفسیر مؤثر این نشانه‌های اجتماعی در موقعیت‌های مختلف و پیش‌بینی پیامد رفتارها برای خود و دیگران می‌کند و همچنین احساس باارزش بودن و فرصت شرکت در اجتماع را به فرد می‌دهد و محیط‌های اجتماعی، خانواده، مدرسه و جامعه را شامل می‌شود (وستلینگ و اندروس^۱، هاپسمن و پترسون^۲، ۲۰۰۸، وستلینگ، اندروس و پترسون، ۲۰۱۲؛ به نقل از گل محمدیان و فرید، ۱۳۹۴). یکی از مهم‌ترین الگوها برای بررسی کفایت اجتماعی را فلنر ارائه داده است. فلنر^۳ و همکاران (۱۹۹۰) با گذر از چندین سطح تحلیل درصدد برآمدند مقوله‌های فراگیر یا بنیادی کفایت‌هایی را که عناصر ذاتی رشد همه انسان‌ها هستند، تعیین کنند. در مدل چهاربعدی کفایت اجتماعی آن‌ها، کفایت اجتماعی شامل چهار دسته از مهارت‌های شناختی، رفتاری (عملی، عملکردی)، هیجانی و انگیزشی است. در خصوص اندیشه افلاطون در باب تربیت اجتماعی پژوهش یوسفی (۱۳۷۶) نشان داد که افلاطون جامعه آرمانی را جامعه‌ای می‌داند که بین فرد و جامعه تناسب و هماهنگی برقرار شود. چهار فضیلت، ویژگی جامعه آرمانی است: «خردمندی، شجاعت، خویشتنداری، عدالت» تحقق این فضایل در گرو این است که سه طبقه جامعه از نظر افلاطون (رهبران، پاسداران و پیشه‌وران) به‌خوبی تربیت شوند و در جایگاه تعریف‌شده خود قرار گیرند. پژوهش نوبخت (۱۳۸۷) که با هدف بررسی تبیین و نقد تربیت اجتماعی مبتنی بر نظریه مدینه فاضله افلاطون با تکیه بر آرای فارابی انجام شده است، نشان داد که این مسئله را که تربیت اجتماعی را نمی‌توان جدا از بستر و زمینه آن، یعنی جامعه، بررسی کرد، کمتر مورد توجه و مذاقه قرار گرفته است. محمدیان (۱۳۸۹) در پژوهش خود با هدف بررسی تحلیلی تربیت اجتماعی از دیدگاه افلاطون و فارابی به این نتیجه رسید که در دیدگاه افلاطون هدف تعلیم و تربیت عبارت است از پرورش شهروندان جامعه‌پذیر و سعادتمند که در سایه تعلیم و تربیت بتوانند نگرش‌ها و تمایلات و رفتارهای مطلوب اجتماعی را از خود بروز دهند. جلیلی و جهان (۱۳۹۶) در پژوهش خود با هدف تحلیل محتوای کتب مطالعات اجتماعی بر اساس کفایت اجتماعی فلنر، پیشنهاد کردند که برنامه‌ریزان و طراحان کتاب‌های درسی دوره ابتدایی توجه شایسته‌ای به موضوع شایستگی

1. Westling & Andrews
2. Hampson & Peterson
3. Felener

اجتماعی فراخور نیازهای فعلی و آتی جامعه داشته باشند تا زمینه‌های پرورش ارزش‌هایی چون برقراری روابط صمیمانه، احترام به ارزش‌ها، مدیریت استرس‌ها، و احترام به ارزش‌ها و قوانین در بین کودکان نهادینه شود. طباطبائی (۱۳۹۷) در پژوهشی که با هدف بررسی میزان توجه به مؤلفه‌های تربیت اجتماعی-سیاسی در کتاب‌های درسی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی انجام شد به این نتیجه رسید که مؤلفه خودشناسی ۹۶ مرتبه، مؤلفه آگاهی ۹۱ مرتبه، مؤلفه استقلال ۸۳ مرتبه، مؤلفه عدالت ۳۵ مرتبه و مؤلفه آزادی ۲۱ مرتبه مورد توجه قرار گرفته است. بذرگر و شهریار (۱۳۹۹) طی پژوهشی به این نتیجه رسیدند که کودکان باید به واسطه نظام آموزشی و تربیتی اجتماعی-سیاسی، بتوانند از نقش خود، آگاهی یافته، به آن ارج نهند و نیز مشارکتی فعال در سطح ملی داشته باشند (اسدی و همکاران، ۱۴۰۰). پژوهش اسدی و همکاران (۱۴۰۰) با عنوان «ارائه الگوی نظری تربیت اجتماعی کودکان بر اساس آیات قرآن کریم» نشان داد که برخی اهداف این الگو شامل آموزش مسئولیت‌پذیری، نقدورزی، تواضع و فروتنی بود و برخی اصول این الگو شامل محبت، مدارا، اعتدال، کمال‌جویی، مشورت و کرامت شد و نیز روش ارائه الگوی شایسته، علم‌آموزی، مهرورزی و همزیستی مسالمت‌آمیز، از جمله روش‌های تربیت اجتماعی این الگو قرار گرفتند. خسروی مراد و فیضی (۱۴۰۰) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که: پژوهش‌های میان‌رشته‌ای از منظر قرآنی در حوزه تربیت اجتماعی مغفول مانده‌اند و بیشتر مطالعات صورت گرفته در این زمینه، از نوع کاربردی نیستند. نانکلی، میرزامحمدی و ایمانی (۱۴۰۰) در پژوهش خود با هدف تبیین تربیت اجتماعی به این نتیجه رسیدند که در دیدگاه فارابی، بیشتر تربیت اجتماعی مبتنی بر کسب توانمندی‌ها بر اساس نظام معیار عقلانی است که متریان را قادر می‌سازد برای دستیابی به سعادت غایی در مدینه فاضله، تحت نظر رئیس مدینه تربیت شوند و از طریق تعاون در آن مدینه به سعادت حقیقی نائل آیند. شیروانی شیر، جهرمی و دهقانی (۱۴۰۰) در پژوهش خود مطرح کرد که معلم با ایجاد و تقویت مهارت‌های اجتماعی پایه در دانش‌آموزان سعی می‌کند با راهنمای عمل قرار دادن اصول تربیت اجتماعی که عبارت‌اند از وحدت، مسئولیت، عدالت و مشارکت به اهداف تربیت اجتماعی نائل شود. پژوهش نجفی و شاه رجیبان (۱۴۰۰) با هدف بررسی مبانی تربیت اجتماعی از دیدگاه آیت الله جوادی آملی نشان داد که مبانی به‌دست‌آمده عبارت‌اند از: حب ذات، غایت‌مندی انسان، هدایت‌مند بودن انسان و نیز مسئله گزینش اجتماع یا همان هجرت که در قرآن کریم به آن‌ها اشاره شده است. صحرانشین، هاشمی،

قلتاش و رنجبر (۱۳۹۹)، با هدف بررسی تبیین مبانی تربیت سیاسی و اجتماعی در اندیشه‌های دیویی و مطهری به این نتیجه رسیدند که اندیشه‌های فلاسفه مذکور را به‌عنوان یک منبع و راهبری مطمئن در حوزه‌های تربیت شهروندی برای بهتر زیستن و ایجاد مدینه فاضله به کار گرفت.

دیدگاه تربیتی افلاطون را در آثار ایشان می‌توان به‌روشنی یافت و می‌توان گفت افلاطون بیشتر به دلیل نوشته‌هایش مشهور شده است، نوشته‌هایی که سقراط در آن‌ها قهرمان پیشتاز یک سلسله گفت‌وگوهایی است که تقریباً با تمام موضوعات قابل تصور، ارتباط پیدا می‌کند (اوزمن و کراور، ۱۳۹۶). بعضی از محققان آثار افلاطون رساله‌های او را برحسب زمان تألیف و تحول افکار فلسفی او به سه دسته تقسیم کرده‌اند. دسته اول رساله‌هایی است که در آن‌ها از بحث، نتیجه فلسفی معین گرفته نمی‌شود، بلکه منظور افلاطون بیشتر نشان‌دادن روش بحث سقراطی است. در این رساله‌های سقراط جویای حقیقت است، ولی اعتراف دارد که نادان است. کار او این است که با صاحبان ادعا در آویزد و نادانی آن‌ها را نشان دهد که آنان را به رغبت آورد تا در طلب دانش برخیزند. رساله‌های خارمیدس^۱، لوسیسی^۲ یا دوستی، لاکسس^۳ یا شجاعت، /یون^۴ و پروتاگوراس^۵ از آثار این دوره است. در رساله‌های دوره دوم که فیدون^۶، مهمانی^۷، جمهوری^۸ و فدروس از آن دسته‌اند، عقاید فلسفی سقراط و افلاطون تجلی پیدا می‌کند و فکر فلسفی افلاطون در این رساله‌های به اوج کمال می‌رسد. از رساله‌های دوره آخر افلاطون می‌توان رساله قوانین^۹ را نام برد (صناعی، ۱۴۰۱: ۱). براساس آنچه مطرح شد و با توجه ویژه افلاطون به تربیت اجتماعی در این پژوهش به دنبال بررسی کفایت اجتماعی فلنر در اندیشه افلاطون هستیم. کفایت اجتماعی به‌عنوان یک امر مهم در تربیت اجتماعی مورد توجه اندیشمندان حوزه تعلیم و تربیت است. از جهتی دسته‌بندی کفایت‌های اجتماعی مسئله‌ای جدی و مهم برای شناخت مهارت‌ها و همچنین فراهم‌سازی زمینه‌های ایجاد و توسعه تربیت اجتماعی

1. Charmidos
2. Lysis
3. Laches
4. Ion
5. Protagoras
6. Phaedon
7. Symposium
8. Republic
9. Laws

است. همان‌طور که اشاره شد، یکی از طبقه‌بندی‌های دقیق و روشن از کفایت اجتماعی طبقه‌بندی فلنر (۱۹۹۰) است که در این پژوهش استفاده شده است، جامعیت از طرفی و توجه به زیرمؤلفه‌های مرتبط و دقیق از جهت دیگر ویژگی بارز طبقه‌بندی فلنر از کفایت اجتماعی است. از طرفی دیگر در کفایت اجتماعی فلنر مؤلفه‌هایی همچون ارتباط و گفت‌وگو، دانش، همدلی، مهارت‌های اجتماعی، عفو و گذشت، پابندی به ارزش‌ها، کمک به دیگران و از دیگران و ... مضامین مهمی هستند که در تربیت اجتماعی افلاطونی هم مد نظر بوده‌اند، اما پژوهشی که به شکل مدون به بررسی و تحلیل عمیق این مضامین در اندیشه افلاطون پرداخته باشد انجام نشده است. واکاوی و بررسی آثار بزرگانی همچون افلاطون به‌ویژه از جهت تربیتی و تطبیق آن با نظریات، دیدگاه‌ها، مدل‌ها و الگوهای جدید تربیتی، به‌ویژه تربیت اجتماعی، دست‌اندرکاران تربیتی را علاوه بر توفیق در استخراج مفاهیم جدید متأثر از واخوانی این منابع اصیل، به سمت بهره‌برداری بیشتر از این منابع غنی رهنمون خواهد ساخت. شاید این پرسش نیز برای مخاطب ایجاد شود که تحلیل و بررسی آثار افلاطون چه تأثیری در تعلیم و تربیت امروزی دارد؟ پاسخ این پرسش را در پژوهش میرزامحمدی (۱۳۹۵) با عنوان «واکاوی مفهوم «پایدیا»^۱ و دستاوردهای آن برای آموزش و پرورش در عصر جهانی شدن» یافت، که نشان می‌دهد از میان رویکردهای گوناگون درباره پایدیا در فلسفه یونان، پایدیای سقراطی-افلاطونی می‌تواند دستاوردهای مهمی برای آموزش و پرورش در عصر جهانی شدن داشته باشد. جهانی شدن برای آموزش و پرورش در عصر امروز چالش‌هایی را ایجاد کرده که از جمله آن‌ها می‌توان به بازاری و غیرارزشی شدن دانش، افراط در حرفه‌گرایی و تخصص‌مداری و حرکت به‌سوی یکنواختی و استاندارد شدن مؤلفه‌های گوناگون آموزش و پرورش اشاره کرد. بازگشت به پایدیا می‌تواند برای هریک از چالش‌های جهانی شدن، راهکار مناسبی را در آموزش و پرورش عرضه کند که از جمله می‌توان به محور قرار دادن ارزش‌ها، روی آوردن به دانش حقیقی، تأکید بر آموزش و پرورش آزاد، توجه به آموزش و پرورش عمومی، توجه به اشکال مختلف دانش، تأکید بر برنامه‌های درسی میان‌رشته‌ای و توجه به تنوع فرهنگی و شناخت تمدن‌های گوناگون اشاره کرد (میرزامحمدی، ۱۳۹۵). این پژوهش نیز در ادامه پژوهش‌هایی است که اندیشمندان، مربیان و دست‌اندرکاران را به کنکاش و جست‌وجو در

آثار غنی افلاطون سوق می‌دهد. طبیعتاً اصرار بر پژوهش در یک مسئله پژوهشی و حتی کثرت پژوهش‌ها در یک حوزه تخصصی دلیلی بر اهمیت آن حوزه موضوعی و مغفول واقع شدن آن در گذشته است. اگرچه موضوع مورد نظر در این پژوهش کمتر مورد توجه پژوهشگران بوده و مغفول بودن آن محرز است و از جهتی هم مسئله به مراتب پراهمیت است، این پژوهش نیز تلاشی برای تحقق این مهم است. بر همین اساس در این پژوهش به بررسی و تحلیل محتوای کتاب پنج رساله افلاطون (شجاعت، دوستی، ایون، پروتاگوراس، مهمانی) از منظر میزان توجه به کفایت‌های اجتماعی مورد نظر فلنر پرداخته شده است. البته کفایت اجتماعی فلنر به عنوان یک الگو یا مدل مد نظر بوده و محتوای رساله‌ها، از جهت توجه ویژه افلاطون به تربیت اجتماعی در این چارچوب بررسی شده است. نتایج پژوهش، وسعت دید و اشراف افلاطون به تربیت در جنبه‌های مختلف به‌ویژه تربیت اجتماعی را برای دست‌اندرکاران حوزه تعلیم و تربیت روشن‌تر می‌سازد. و ایشان را به استفاده بیشتر و استخراج دلالت‌های تربیتی روشن‌تری از رساله‌ها سوق می‌دهد. مبین این نظر، نمونه‌ای از برنامه درسی مبتنی بر پایدیا (تربیت) در حوزه مدنی در مدارس ابتدایی است، که هانا^۱ و همکارانش در دانشگاه استنفورد طراحی کرده‌اند. تأکیدات این برنامه بر مطالعه عناصر فرهنگی، زندگی اجتماعی و آموزش مهارت‌های تفکر منطقی است. این مدل، برنامه درسی را به صورت افقی و با عرصه اجتماعی بسیار گسترده در نظر می‌گیرد. این عرصه از خانواده آغاز و در محله، شهر و جامعه ادامه می‌یابد (دینسون^۲، ۲۰۰۸: ۶۲-۶۳؛ به نقل از میرزامحمدی، ۱۳۹۵). در خصوص خروجی و ارزش افزوده این پژوهش می‌توان گفت واکاوی و مقایسه اندیشه‌های فلاسفه قدیم، که دارای شهرت و آثار قوی و ماندگاری هستند، با مدل‌های امروزی و با ابزارهای امروزی خود نوعی نوآوری و فعالیتی مثمر ثمر است. اینکه مسائل اجتماعی جدید امروزی و به‌طور اخص موضوع پژوهش حاضر، یعنی کفایت اجتماعی مورد نظر فلنر، در نگاه و اندیشه فلاسفه قدیم به چه نحو و شدتی نگریسته شده، خود از اهمیت وافری برخوردار است. ارزش اندیشه‌های افلاطون این است که مجموعه‌ای از تفکرات را در مورد معنا و هدف انسان، جامعه و تعلیم و تربیت، برانگیخته و حتی به شیوه‌های ظریفی در تفکر جدید و حوزه‌های فعالیت و عمل امروزی راه پیدا کرده است (اوزمن و کرارور، ۱۳۹۶: ۳۴). بر همین مدعا می‌توان استدلال کرد برای حل مسائل

1. Hanna
2. Dynneson

و حتی بسط و گسترش موضوعات تربیتی، به‌ویژه با جنبه اجتماعی، شناخت ریشه‌ها و سرچشمه‌های اندیشه و تفکر می‌تواند راهگشای اندیشه‌ورزان تعلیم و تربیت، سیاست‌گذاران برنامه درسی و حتی معلمان باشد. به‌طور کلی می‌توان گفت ارزش اصلی و ارزش افزوده پژوهش‌های کیفی و به‌طور اخص پژوهش‌های فلسفی، توسعه ادبیات و دانش پشتیبان آن حوزه، و همچنین ایجاد پل ارتباطی و تعامل بیشتر حوزه نظر و عمل خواهد بود که در این پژوهش نیز لحاظ شده است و این مهم ملموس است.

سؤالات پژوهش

- در رساله شجاعت افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلنر توجه شده است؟
- در رساله دوستی افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلنر توجه شده است؟
- در رساله یون افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلنر توجه شده است؟
- در رساله پروتاگوراس افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلنر توجه شده است؟
- در رساله مهمانی افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلنر توجه شده است؟

روش پژوهش

روش پژوهش کیفی و از نوع بررسی اسنادی و تحلیل محتواست. جامعه پژوهش، کتاب پنج رساله افلاطون شامل شجاعت، دوستی، یون، پروتاگوراس، مهمانی، ترجمه محمود صناعی بود. واحد تحلیل محتوا، مضامین بوده است و ابزار جمع‌آوری داده‌ها سیاهه تحلیل محتواست. ساختار این سیاهه براساس مؤلفه‌های چهارگانه تربیت و کفایت اجتماعی فلنر در نظر گرفته شد، هر کدام از این مهارت‌ها، معرف مجموعه‌ای از مؤلفه‌ها یا عناصرند. مهارت‌های شناختی شامل خزانه اطلاعات و مهارت‌های پردازش و اکتساب اطلاعات توانایی تصمیم‌گیری (کندال و بروزال^۱، ۱۹۹۳؛ به نقل از جلیلی و جهان، ۱۳۹۶)، باورهای کارآمد و ناکارآمد (بک^۲، ۱۹۹۱؛ به نقل از جلیلی و جهان، ۱۳۹۶) و سبک‌های اسنادی است. مهارت‌های رفتاری به‌عنوان دومین طبقه عمده از تربیت اجتماعی مشخص می‌کنند که وقتی شخص برای رسیدن به نتیجه‌ای دلخواه رفتاری را بر می‌گزیند باید آن رفتار در

1. Kandal & Berozal
2. Beck

دسترس باشد، اگرچه مجموعه مهارت‌های رفتاری مفید، اصولاً نامحدودند، چندین آمايه^۱ گسترده از رفتارها وجود دارند که چارچوب نظام داری را مهیا می‌کنند. مذاکره، ایفای نقش یا اتخاذ دیدگاه، جرئت‌مندی، اکتساب حمایت و اطلاعات، مهارت‌های محاوره‌ای برای شروع و تداوم تعامل‌های اجتماعی، مهارت‌های فراگیری/یادگیری دانش و رفتار مهربانانه با دیگران، عناصر یا مؤلفه‌های اصلی مهارت‌های رفتاری تلقی شده‌اند. ظرفیت عاطفی برای برقراری روابط مثبت با دیگران، ایجاد و گسترش اعتماد و روابط حمایتی دوجانبه‌شناسایی و پاسخ‌دهی مناسب به علائم هیجانی در تعامل‌های اجتماعی یا مدیریت استرس، عناصر و مؤلفه‌های اصلی مهارت‌های هیجانی تصور شده‌اند. مهارت‌های انگیزشی به‌عنوان بعد چهارم تربیت اجتماعی، ساختار ارزشی فرد، سطح رشد اخلاقی و احساس اثربخشی و کنترل فرد و در نهایت احساس خودکارآمدی او را در احاطه خود دارد (فلنر و همکاران، ۱۹۹۰؛ به نقل از مرادی و بیرامی، ۱۳۸۵). در نهایت می‌توان گفت سیاهه تحلیل مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌هایی به شرح زیر داشته است:

- مهارت‌های شناختی، شامل دانش و یادگیری مهارت‌های اجتماعی، مهارت تصمیم‌گیری، نگرش‌ها و باورها.

- مهارت‌های رفتاری (عملی، عملکردی)، شامل جرئت‌مندی، کمک به دیگران و کمک از دیگران، توانایی گفت‌وگو با دیگران، توانایی برقراری رابطه صحیح با دیگران.

- مهارت‌های هیجانی، شامل کنترل هیجانها، توانایی همدلی با دیگران.

- مهارت‌های انگیزشی، شامل عفو و گذشت (چشم‌پوشی)، پایبندی به ارزش‌ها، احساس کارآمدی (جلیلی و جهان، ۱۳۹۶). (البته برای ادراک روشن‌تر مصداق‌ها و تحلیل دقیق‌تر متن، مهارت‌های هیجانی و مهارت‌های انگیزشی که هر دو طبقه در دسته مهارت‌های عاطفی قرار می‌گیرند، از هم تفکیک شده‌اند).

جلیلی و جهان (۱۳۹۶) پس از مطالعه مبانی نظری، ابتدا نظریه کفایت اجتماعی فلنر و نقد آن توسط صاحب‌نظران را مرور کردند. سپس مؤلفه‌های شناسایی‌شده تربیت اجتماعی را در قالب پرسشنامه نظرسنجی خبرگان قرار دادند تا به‌صورت علمی و آماری این مؤلفه‌ها شناسایی شوند. حاصل آن فعالیت دستیابی به ۱۵ عامل یا مؤلفه کفایت اجتماعی بود. این عوامل زیربنای طراحی سیاهه ثبت داده‌ها قرار گرفت. روایی آن را متخصصان علوم تربیتی و کارشناسان مربوطه تعیین کرده‌اند. روش اجرای پژوهش حاضر

بدین صورت بوده است که بعد از تهیه سیاهه واریسی، متن رساله‌ها بررسی شد و مضامینی (واحد تحلیل عموماً جملات و پاراگراف‌ها در نظر گرفته شده است)، که با مؤلفه‌های مربوط به کفایت اجتماعی تطابق داشتند استخراج شد و فراوانی و درصد فراوانی آن‌ها به دست آمد. سپس داده‌ها تحلیل تفسیری شد.

یافته‌ها

در پاسخ به سؤال پژوهش در خصوص میزان توجه پنج رساله افلاطون (شجاعت، دوستی، ایون، پروتاگوراس، مهمانی) به کفایت اجتماعی فلنر در پنج بخش یافته‌ها دسته‌بندی شده‌اند که هر بخش مربوط به یکی از رساله‌های افلاطون است. پیش از پرداختن به ارائه یافته‌های مربوط به سؤالات در یک بررسی اسنادی به معرفی رساله‌های افلاطون پرداخته شده است.

جدول ۱ معرفی پنج رساله افلاطون

رساله	معرفی
لاخس (شجاعت)	رساله لاخس یا شجاعت از رساله‌های دوره اول نویسندگی افلاطون است. مثل دیگر رساله‌های این دوره، در این رساله نیز سقراط معلمی است که کارش پیدا کردن مردمان و متنبه ساختن آن‌هاست. گرچه خود راهی پیش پای آنان نمی‌گذارد، اما متوجهشان می‌کند که به دنبال حقیقت باید رفت و دانش بیشتری باید کسب کرد. هنر نویسندگی افلاطون در این رساله آشکار است. موضوع این رساله «شجاعت» و ارتباط آن با «دانش» است (صناعی، ۱۴۰۱: ۷). جرئت‌مندی و دانش به‌عنوان دو مورد از مؤلفه‌های مورد تأکید فلنر به‌عنوان مهارت‌های اجتماعی مطرح‌اند.
لوسیپس (دوستی)	رساله لوسیپس یا دوستی هم مثل رساله‌های خارمیدس و لاخس از رساله‌های قدیم افلاطون است. نظریه افلاطون درباره دوستی، هسته شیوه نگارشش به دولت است که برای او در درجه اول نیرویی تربیتی است (ورنریگر ^۱ ، ۱۳۹۳: ۸۱۴؛ به نقل از صناعی، ۱۴۰۱). در این رساله هم مثل رساله خارمیدس سقراط راوی داستان است و محل اجتماع و گفت‌وگو هم در این هر دو رساله ورزشگاه شهر است. از لحاظ هنر نویسندگی، به‌خصوص زیبایی و سادگی بیان نیز رساله لوسیپس به آن دو رساله شباهت دارد. همچنان که در رساله لاخس عاقبت مشخص نمی‌شود شجاعت چیست، در رساله لوسیپس هم با آنکه در خصوص دوستی گفت‌وگوی زیاد می‌شود، حقیقت دوستی روشن نمی‌شود (صناعی، ۱۴۰۱: ۴۷).

رساله	معرفی
ایون	رساله ایون کوتاه‌ترین رساله‌های افلاطون است. با آنکه مورخان قدیم جزء آثار افلاطون از این رساله نام نبرده‌اند، زیبایی بیان و سبک گفتار افلاطون در سراسر آن آشکار است و تردیدی باقی نمی‌گذارد که از تراوش‌های قلم اوست. این رساله هم از رساله‌های دوره اول افلاطون به شمار می‌رود. موضوع آن هنر راویان اشعار است. روایان اشعار یا راسپودها ^۱ در یونان قدیم کسانی را می‌گفتند که در حضور عامه مردم به انشاد و روایت شعر می‌پرداختند (همان: ۸۷). در این رساله مثل اغلب آثار افلاطون جدی و شوخی به هم آمیخته است و از بحث نتیجه مسلمی گرفته نمی‌شود. باوجوداین در سخنان سقراط مطالبی هست که فلسفه بعدی افلاطون را در آن می‌توان دید و اصولاً سقراط سؤالات بسیار مهمی را مطرح می‌کند: آیا هنر و ذوق آمدنی است یا آموختنی؟ و ... (صناعی، ۱۴۰۱: ۸۹).
پروتاگوراس	رساله پروتاگوراس از بهترین نمونه‌های هنرمندی افلاطون در فن نویسندگی است. در این رساله افلاطون با قدرت قلمی که خاص اوست یکی از صحنه‌های زندگی آتن قدیم را در مقابل خواننده می‌گذارد. داستان در خانه یکی از ثروتمندان شهر آتن واقع می‌شود. کالیاس ^۲ را که از اغنیای شهر است می‌بینیم که در خانه خود را به روی اهل علم و تحقیق باز گذاشته است. دانشمندان را می‌بینیم که در آنجا به بحث و تحقیق اشتغال دارند و دانش‌طلبان را که جویای صحبت و محضر این دانشمندان‌اند. موضوع بحث در رساله پروتاگوراس حقیقت فضیلت و رابطه‌اش با دانش است و نیز این مسئله که آیا فضیلت را می‌توان آموخت یا نمی‌توان (صناعی، ۱۴۰۱: ۱۱۳).
مهمانی	رساله مهمانی افلاطون از مهم‌ترین رساله‌های اوست. به نظر بسیاری از محققان، هنر نویسندگی و بلاغت افلاطون در این رساله به اوج کمال رسیده و اتحاد شعر و حکمت نیز در هیچ‌یک از رساله‌های دیگر او به از این دیده نمی‌شود. موضوع این رساله عشق است و مهم‌ترین اثر استاد در این موضوع است. از این لحاظ با رساله فدروس ^۳ که آن هم از عشق بحث می‌کند ارتباط دارد. ترجمه لغوی این رساله «بزم میگساری» ^۴ است. در یونان قدیم رسم بر این بوده است که اهل فضل و هنر باهم جمع می‌شدند و صرف غذایی می‌کردند و پس از آن به بحث و گفت‌وگو می‌پرداختند. اما اصل منظور اجتماع بحث و گفت‌وگو است نه صرف غذا (صناعی، ۱۴۰۱: ۱۹۱).

سؤال اول پژوهش: در رساله شجاعت افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلنر توجه شده است؟

1. Rhapsode
2. Callias
3. Phaedrus

۴. این واژه به Symposium معنی شده است.

جدول ۲ میزان توجه رساله شجاعت افلاطون به کفایت اجتماعی فلتر

مهارت ها	مؤلفه ها	فراوانی	درصد	جمع فراوانی	جمع درصد	نمونه هایی از مصداق ها (صفحه)
مهارت های شناختی	دانش و یادگیری	۵۶	۶۶/۲۴	۱۰۷	۱۳/۴۷	لاخس: ای نیکياس، من نمی خواهم بگویم که کسب هیچ دانشی بی فایده است، چون می نماید که هر دانشی خوب است (۱۵).
	مهارت پردازش اطلاعات	۱۲	۵/۲۸			نیکياس: به قول سولون ^۱ باید مادام که زنده ایم آموزنده باشیم (۲۳).
	مهارت تصمیم گیری	۰	۰			لاخس: آنچه گفتیم در من رغبت بحث و استدلال را بیدار کرده است. اما افسوس دارم که نمی توانم درست منظورم را بیان کنم (۳۲).
	نگرش ها و باورها	۳۹	۱۷/۱۸			-
مهارت های رفتاری (عملی)	جرت مندی	۸۰	۲۴/۳۵	۱۰۱	۴۹/۴۴	لوسیماخوس: حالا موجب این دعوت را به شما می گوئیم، چون شایسته نیست چیزی را از شما پنهان کنیم (۱۱).
	کمک به دیگران، کمک از دیگران	۱۱	۴/۸۴			لاخس: وقتی کلام کسی را می شنوم که راست گفتار و درست کردار است و در خصوص فضیلت یا معرفتی سخن می گوید از شنیدنش مسرور می شوم (۲۳).
	توانایی گفت و گو با دیگران	۸	۳/۵۲			نیکياس: به عقیده من باید بین شجاع و بی باک فرق گذاشت. آری شجاعتی که از روی خرد و تأمل نباشد خاصیتی است که نزد بسیاری از مردان و زنان و بچه ها و حیوانات ممکن است باشد. (۳۷).
						سقراط: ای لوسیماخوس، اگر از دست برآید که برای بهبود کسی به او کمک کنم و ازین کار دریغ کنم البته خطاکارم (۴۲).
						نیکياس: این است که بگویم تو آگاه نیستی هر که به سقراط نزدیک شود و با او به گفت و گو پردازد ناچار است در راه استدلال با او همدوشی کند و راجع به خودش و نوع زندگی اش و

مهارت ها	مؤلفه ها	فراوانی	درصد	جمع فراوانی	جمع درصد	نمونه هایی از مصداق ها (صفحه)
	توانایی برقراری رابطه صحیح با دیگران	۲	۰/۸۸			زندگی گذشته اش همه مطالب را بر دایره بریزد (۲۲). لاخس: به این سبب است که چون مردم مرا مشتاق سخنان چنین مردی می بینند، می پندارند که دوستدار صحبت و گفت و گو هستم (۲۳). لوسیماخوس: جواب آن ها معمولاً طبق میل مشورت کننده استف نه مطابق عقیده خودشان (۱۱).
	کنترل هیجان ها	۵	۲۰/۲			لوسیماخوس: می دانم بعضی از مردمان با مشورت موافق نیستند و وقتی چیزی از آن ها بپرسی آنچه در دل دارند نمی گویند (۱۱). سقراط: نیز پرسیدم و منظورم تنها شجاعت در مقابل ترس و رنج نبود، بلکه شجاعت مقابله با میل ها و هوس ها هم بود (۲۷).
مهارت های هیجانی	توانایی همدلی با دیگران	۱	۰/۴۴	۶	۲/۶۴	لوسیماخوس: گذشته ازین من دوست پدر تو بودم و تا هنگام مرگش پیوسته همراه و رفیق او بودم و هیچ گاه با هم اختلافی نداشتیم و ازین لحاظ هم حق به گردن تو دارم (۱۳).
	عفو و گذشت (چشم پوشی)	۰	۰			-
مهارت های انگیزشی	پایبندی به ارزش ها	۵	۲۰/۲	۱۳	۵/۷۲	سقراط: ما باید چنین کنیم تا پسرانمان عاطل و باطل بار نیایند و نام نیک اجدادشان را بر باد ندهند (۲۱).
	احساس کارآمدی	۸	۳/۵۲			سقراط: اما ای رفیق، اگر آدمی به همه نیک و بد، از آنچه بوده و هست و خواهد بود آگاه باشد، آیا به کمال نرسیده است و صاحب همه فضایل خواه دادگری باشد یا اعتدال و خداپرستی نشده؟ (۴۰).
کل		۲۲۷	۱۰۰	۲۲۷	۱۰۰	

یافته های مندرج در جدول ۲ در خصوص میزان توجه رساله شجاعت افلاطون به کفایت اجتماعی فلنر نشان می دهد که مجموعاً ۲۲۸ مضمون دارای بار معنایی استخراج شده است. در بخش مهارت های شناختی بیشترین فراوانی مربوط به دانش و یادگیری مهارت های اجتماعی با ۵۶ فراوانی و مهارت تصمیم گیری با ۰ فراوانی کمترین میزان را به خود اختصاص دادند. در این بخش مجموعاً ۱۰۸ فراوانی و ۱۳/۴۷ درصد فراوانی شمارش شد. در بخش مهارت های رفتاری با ۱۰۱ فراوانی و ۴۹/۴۴ درصد فراوانی، بیشترین میزان مربوط به جرئت مندی با ۸۰ فراوانی و کمترین میزان مضامین شمارش شده مربوط به مؤلفه توانایی برقراری رابطه صحیح با دیگران با ۲ فراوانی بود. در بخش مهارت های هیجانی کنترل هیجان ها با ۵ فراوانی و توانایی همدلی با دیگران با ۱ فراوانی، بیشترین و کمترین تأکید بر مضامین دارای بار معنایی بودند. در بخش مهارت های انگیزشی عفو و گذشت بدون فراوانی و احساس کارآمدی بالاترین فراوانی را به مقدار ۸ فراوانی به خود اختصاص داد. به طور کلی بیشترین تأکید بر مؤلفه های مربوط به مهارت های شناختی و کمترین میزان مربوط به مهارت های هیجانی بوده است.

سؤال دوم پژوهش: در رساله دوستی افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلنر توجه شده است؟

یافته های مندرج در جدول ۳ در خصوص توجه رساله دوستی افلاطون به کفایت اجتماعی فلنر نشان می دهد که بیشترین تأکید بر مهارت های شناختی با ۸۶ فراوانی و ۶۸/۸۰ درصد فراوانی و کمترین تأکید بر مهارت های رفتاری و مهارت های هیجانی، به طور مساوی هر کدام با ۱۱ فراوانی و ۸/۸۰ درصد فراوانی بوده است. در بخش مهارت های شناختی بیشترین مؤلفه دارای بار معنایی نگرش ها و باورها با ۵۷ فراوانی و ۴۵/۶۰ درصد فراوانی، در بخش مهارت های رفتاری توانایی گفت و گو با دیگران با ۴ فراوانی و ۳/۲۰ درصد فراوانی، در بخش مهارت های هیجانی کنترل هیجان ها با ۷ فراوانی و ۵/۶۰ درصد فراوانی و در نهایت در بخش مهارت های انگیزشی پابندی به ارزش ها با ۱۰ فراوانی و ۸ درصد فراوانی به دست آمده است.

سؤال سوم پژوهش: در رساله یون افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلنر توجه شده است؟

جدول ۳ میزان توجه رساله دوستی افلاطون به کفایت اجتماعی فلتر

مهارت‌ها	مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	جمع فراوانی	جمع درصد فراوانی	نمونه‌هایی از مصداق‌ها (صفحه)
مهارت‌های شناختی	دانش و یادگیری مهارت‌های اجتماعی	۱۹	۱۵/۲	۸۶	۶۸/۸۰	سقراط: گفتم ای جوان عزیز، علت، کمی سال نیست. کمی دانش است. به محض اینکه پدر تو دریابد که تو از او داناتر و خردمندتر شده‌ای، هرچه دارد در اختیار می‌گذارد (۶۰).
	مهارت پردازش اطلاعات	۶	۴/۸۰			سقراط: حقیقت این است که خودم هم درست نمی‌دانم. مشکلات بحث و استدلال مرا گیج کرده است (۷۱).
	مهارت تصمیم‌گیری	۴	۳/۲۰			سقراط: وقتی لوسیس این را گفت برگشتم و به‌سوی هیپوتالس نگاه کردم و نزدیک بود کاری به خطا کنم (۶۲).
	نگرش‌ها و باورها	۵۷	۴۵/۶۰			سقراط: منظورت چیست؟ میل دارند تو خوشبخت باشی، ولی جلوگیری می‌کنند که آنچه دلت می‌خواهد بکنی؟ (۵۷).
مهارت‌های رفتاری (عملی)	جرئت‌مندی	۳	۲/۴۰	۱۱	۸/۸۰	سقراط: دیدم لوسیس متوجه ما شده است، چه مرتب برمی‌گشت و به ما نگاه می‌کرد و به نظر می‌آید مایل است پیش ما بیاید، ولی شجاعت این را که پیش ما بیاید ندارد (۵۶).
	کمک به دیگران، کمک از دیگران	۳	۲/۴۰			هیپوتالس به سقراط: به این علت می‌خواهم با تو مشورت کنم و از هر پند و اندرز دیگری که بدهی، ممنون خواهم شد (۵۵).
	توانایی گفت‌وگو با دیگران	۴	۳/۲۰			هیپوتالس: اینجا ورزشگاهی است که تازه ساخته شده و سرگرمی ما اغلب بحث و گفت‌وگو است (۵۲).

مهارت‌ها	مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	جمع فراوانی	جمع درصد	نمونه‌هایی از مصداق‌ها (صفحه)
	توانایی برقراری رابطه صحیح با دیگران	۱	۰/۸			سقراط خطاب به هیپوتالس: این مشکل است. اما اگر ترتیبی بدهی که من با معشوق صحبت کنم می‌توانم نشان دهم که به‌جای سرودن و خواندن اشعار که می‌گویند حال و روش تو بوده است، روش بهتر گفت‌وگو چیست (۵۵).
مهارت‌های هیجانی	کنترل هیجان‌ها	۷	۵/۶۰	۱۱	۸/۸۰	کنزپوس در خصوص هیپوتالس به سقراط گفت: اما عجب است که وقتی تو در این خصوص چیزی می‌پرسی، چهره‌اش از شرم بر افروخته می‌شود (۵۳).
	توانایی همدلی با دیگران	۴	۳/۲۰			سقراط: هیپوتالس عجب معشوق بزرگوار و نجیبی یافته‌ای. امیدوارم از آنچه به دیگران گفته‌ای برای من هم بگویی تا بینم می‌دانی عاشق با معشوق چگونه از عشق خویش باید حرف بزند و با مردم چگونه؟ (۵۳).
مهارت‌های انگیزشی	عفو و گذشت (چشم‌پوشی)	۲	۱/۶۰	۱۵	۱۳/۶۰	سقراط: پس به تو اجازه می‌دهند هرچه خواهی بکنی و هرگز برای آنچه دلت می‌خواهد تو را سرزنش نمی‌کنند؟ (۵۷).
	پایبندی به ارزش‌ها	۱۰	۸			سقراط: قسم به سگ، خدای مصریان که یک دوست خوب را با همه خزاین داریوش و با خود او نیز معاوضه نمی‌کنم. در محبت و دوستی اخلاق من تا این پایه است (۶۳، ۶۴).
	احساس کارآمدی	۵	۴			سقراط: وقتی ببیند برای رسیدگی به امور مالی او بیش از خود او شایستگی داری، کارهایش را به عهده تو وامی‌گذارد؟ (۶۰).
کل		۱۲۵	۱۰۰	۱۲۵	۱۰۰	

جدول ۴ میزان توجه رساله/یون افلاطون به کفایت اجتماعی فلتر

مهارت‌ها	مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد	تجمع فراوانی	تجمع درصد	نمونه‌هایی از مصداق‌ها (صفحه)
مهارت‌های شناختی	دانش و یادگیری مهارت‌های اجتماعی	۳۳	۴۰/۷۴	۶۰	۷۴/۰۷	سقراط: ای دوست، علت این امر روشن است. پیداست در خصوص هومر بدون دانش و شناسایی سخن می‌گویی (۹۵).
	مهارت پردازش اطلاعات	۱۵	۱۸/۵۱			سقراط: و شناختن هر فن و هنری دانش لازم دارد (۱۰۲).
	مهارت تصمیم‌گیری	۰	۰			سقراط: بیا در این مطلب دقت بیشتری کنیم. آیا هنر نقاشی یک کل است (۹۵).
	نگرش‌ها و باورها	۱۲	۱۴/۸۱			-
مهارت‌های رفتاری (عملی)	جرئت‌مندی	۲	۲/۴۶	۶	۷/۴۰	سقراط: ای ایون دلم می‌خواهد به آنچه حالا از تو می‌پرسم بی‌پرده و صریح پاسخ دهم (۹۹).
	کمک به دیگران، کمک از دیگران	۰	۰			سقراط: ای ایون، خوشوقتم که می‌شنوم چنین می‌گویی و امیدوارم ابا نداشته باشی که مرا با اندکی از آنچه می‌دانی آشنا کنی (۹۲).
	توانایی گفت‌وگو با دیگران	۴	۴/۹۳			-
						ایون: آری ای سقراط دلم می‌خواهد به تفصیل بیشتری صحبت کنی چون اشتیاق فراوان دارم سخن گفتن شما خردمندان را بشنوم (۹۵).

مهارت‌ها	مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد	جمع فراوانی	جمع درصد	نمونه‌هایی از مصداق‌ها (صفحه)
	توانایی برقراری رابطه صحیح با دیگران	۰	۰			-
مهارت‌های هیجانی	کنترل هیجان‌ها	۶	۷/۴۰	۷	۸/۶۴	سقراط: ای ایون وقتی در خواندن قطعه‌ای از هومر که بسیار هیجان‌آور است، حضار را تحت تأثیر خواندن خود قرار می‌دهید و آن‌ها را مجذوب می‌کنی، آیا عقل و حواس بر جاست؟ (۹۹).
	توانایی همدلی با دیگران	۱	۱/۲۳			ایون: ای سقراط می‌دانم راست می‌گویی، زیرا سخنان بر دل من می‌نشیند و من از تو می‌پذیرم که شاعران ... (۹۸).
مهارت‌های انگیزشی	عفو و گذشت (چشم‌پوشی)	۰	۰	۸	۹/۸۷	-
	پایبندی به ارزش‌ها	۴	۴/۹۳			سقراط: به‌ویژه هومر که بزرگ‌ترین و آسمانی‌ترین شاعران است (۹۱).
	احساس کارآمدی	۴	۴/۹۳			ایون: ای سقراط لازم است که تو بشنوی که من زیبایی‌های اشعار هومر را چگونه نمایش می‌دهم. دوستان هومر باید تاج زرینی بر سر من بگذارند (۹۲).
کل		۸۱	۱۰۰	۸۱	۱۰۰	

بر اساس یافته‌های جدول ۴ در خصوص میزان توجه رساله/یون افلاطون به کفایت اجتماعی فلتر می‌توان گفت، مجموعاً ۸۱ مفهوم یا مضمون دارای بار معنایی شناسایی شده است. در بخش مهارت‌های شناختی بیشترین تأکید بر دانش و یادگیری مهارت‌های اجتماعی با ۳۳ فراوانی و ۴۰/۷۴ درصد فراوانی، و کمترین تأکید بر مهارت تصمیم‌گیری با صفر فراوانی و درصد بوده است. در بخش مهارت‌های رفتاری بیشترین کد مفهومی دارای بار معنایی مربوط به مؤلفه توانایی گفت‌وگو با دیگران با ۴ فراوانی و ۴/۹۳ درصد فراوانی و کمترین فراوانی هم مشترکاً به مؤلفه‌های کمک به دیگران، کمک از دیگران و توانایی برقراری رابطه صحیح با دیگران با صفر فراوانی بوده است. در بخش مهارت‌های هیجانی بیشترین و کمترین کدهای مفهومی دارای بار معنایی مربوط به کنترل هیجان‌ها با ۶ فراوانی و ۷/۴۰ درصد فراوانی و توانایی همدلی با دیگران با ۱ فراوانی و ۱/۲۳ درصد فراوانی بوده است. در بخش مربوط به مهارت‌های انگیزشی هم مؤلفه عفو و گذشت بدون فراوانی و مؤلفه‌های پایبندی به ارزش‌ها و احساس کارآمدی مشترکاً ۴ فراوانی و ۴/۹۳ درصد فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند.

سوال چهارم پژوهش: در رساله پروتاگوراس افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلتر توجه شده است؟

یافته‌های ثبت‌شده در جدول ۵ در خصوص میزان توجه رساله پروتاگوراس افلاطون به کفایت اجتماعی فلتر نشان می‌دهد که: مهارت‌های شناختی با ۱۲۳ فراوانی و ۵۳/۰۱ درصد فراوانی، مهارت‌های رفتاری با ۶۰ فراوانی و ۲۵/۸۶ درصد فراوانی، مهارت‌های انگیزشی با ۳۵ فراوانی و ۱۵/۰۸ درصد فراوانی، و مهارت‌های هیجانی با ۱۴ فراوانی و ۶/۰۳ درصد فراوانی به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار مضامین دارای بار معنایی را به خود اختصاص داده‌اند. در بخش مهارت‌های شناختی، بیشترین فراوانی مربوط به مؤلفه دانش و یادگیری مهارت‌های اجتماعی با ۶۱ فراوانی و ۲۶/۲۹ درصد فراوانی و کمترین میزان فراوانی مربوط به مؤلفه مهارت تصمیم‌گیری با ۷ فراوانی و ۳/۰۱ درصد فراوانی، در بخش مهارت‌های رفتاری بیشترین مقدار مربوط به مؤلفه توانایی گفت‌وگو با دیگران با ۲۳ فراوانی و ۹/۹۱ درصد فراوانی و کمترین مقدار مربوط به مؤلفه توانایی برقراری رابطه صحیح با دیگران با ۸ فراوانی و ۳/۴۴ درصد فراوانی، در بخش مهارت‌های هیجانی بیشترین بار معنایی مربوط به مؤلفه کنترل هیجان‌ها با ۱۳ فراوانی و ۵/۶۰ درصد فراوانی و کمترین مقدار هم مربوط به مؤلفه توانایی همدلی با دیگران با ۱ فراوانی و ۰/۴۳

جدول ۵ میزان توجه رساله پروتاگوراس افلاطون به کفایت اجتماعی فلتر

مهارت‌ها	مقیاس‌ها	فراوانی درصد	جمع فراوانی	جمع درصد	نمونه‌هایی از مصداق‌ها (صفحه)
مهارت‌های شناختی	دانش و یادگیری مهارت‌های اجتماعی	۶۱	۲۶/۲۹	۱۲۳	پروتاگوراس: منظور تعلیمات من آموختن تدبیر و دوراندیشی در امور فردی و اجتماعی است (۱۳۲). سقراط: اگر به یاد داشته باشید وقتی از ما پرسیدید، ما گفتیم که چیزی از دانش نیرومندتر نیست و دانش هر جا که باشد نیرومندتر از لذت و سایر چیزهاست (۱۸۱). سقراط: گفتم ای دوست غذای روح البته دانش است (۱۲۵).
	مهارت پردازش اطلاعات	۱۶	۶/۸۹		کالیاس گفت: اگر صحبت از بحث و استدلال باشد گمان نمی‌کنم از مردمان زنده کسی باشد که سقراط پیشش میدان خالی کند، یا از درک استدلال او عاجز بماند (۱۵۵).
	مهارت تصمیم‌گیری	۷	۳/۰۱		مگر نه قضاوت سطحی کردن و گول ظاهر خوردن است که ما را گمراه می‌کند و می‌دارد چیزی را انتخاب کنیم که لحظه بعد از آن پشیمانی می‌بریم (۱۸۰). اما هنر اندازه‌گیری تخمین و حدس را منسوخ می‌کند و روح ما را به راه راست رهبری می‌نماید و با نشان دادن حقیقت به ما آرامش می‌بخشد و موجب رستگاری می‌شود. آیا همه مردمان این مطلب را تصدیق نخواهند کرد که فنی که نجات مردم در آن است فن اندازه‌گیری است، نه حدس و گمان و قضاوت ظاهری؟ (۱۸۰).
	نگرشها و باورها	۳۹	۱۶/۸۱		ای پروتاگوراس وقتی به کلام تو گوش می‌دهم باز در تردید می‌افتم و میل دارم باور کنم که در آنچه تو می‌گویی باید حقیقتی باشد (۱۳۴).
مهارت‌های	جریئت‌مندی	۲۰	۸/۶۲	۶۰	سقراط: دلاوران گاه پر دل‌اند و گاه بزدل (۱۶۵).

مهارت‌ها	مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد	جمع فراوانی	جمع درصد	نمونه‌هایی از مصداق‌ها (صفحه)
رفتاری (عملی)						سقراط: هرچند سوفسطاییان دیگر حرفه خود را پنهان می‌کنند، تو آشکار می‌گویی که سوفسطایی هستی و فضیلت و تربیت می‌آموزی (۱۷۰).
	کمک به دیگران، کمک از دیگران	۹	۳/۸۷			سقراط: امثال ما باید از این نوع سرگرمی پرهیزند و برای خوش کردن وقت خود از دانش و صحبت یکدیگر کمک بگیرند (۱۶۹).
	توانایی گفت‌وگو با دیگران	۲۳	۹/۹۱			سقراط: ای پروتاگوراس حتی تو خودت در سن و سالی که داری اگر با کسی مصاحبت کنی که به تو چیزی بیاموزد مسلماً از آموختن آن چیز به از او خواهی بود (۱۳۱).
	توانایی برقراری رابطه صحیح با دیگران	۸	۳/۴۴			سقراط: چون حدس می‌زدم خوشش می‌آید هنرنمایی‌اش را پرودیکوس و هیپاس هم ببینند و بدش نمی‌آید که پیش آن دو ما را هم از ارادت‌مندان خود جلوه دهد، گفتم: چرا نگوییم پرودیکوس و هیپاس هم بیایند و گفت‌وگوی ما را بشنوند؟ (۱۳۰).
مهارت‌های هیجانی	کنترل هیجان‌ها	۱۳	۵/۶۰	۱۴	۶/۰۳	پرودیکوس: تو هم ای پروتاگوراس زمام خود را به دست باد مده و مگذار که چنان باد در بادبان‌ت افتد که در لحظه‌ای ساحل از نظرت ناپدید شود و در دریای لفظ سرگشته شوی (۱۵۶).
	توانایی همدلی با دیگران	۱	۰/۴۳			پروتاگوراس: بلکه دل مردمان به حال آن‌ها می‌سوزد و نسبت به آن‌ها رحم و شفقت پیدا می‌کنند (۱۳۸).
مهارت‌های انگیزشی	عفو و گذشت (چشم‌پوشی)	۵	۲/۱۵	۳۵	۱۵/۰۸	پروتاگوراس: چنین کسانی را، کسی به جرم آنچه هستند کیفر نمی‌دهد (۱۳۸).

مهارت‌ها	مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد	جمع فراوانی	جمع درصد	نمونه‌هایی از مصداق‌ها (صفحه)
	پایبندی به ارزش‌ها	۲۴	۱۰/۳۴			سقراط: اما نیکان برعکس رفتار می‌کنند و بدی‌های پدر و مادر و وطن خود را می‌پوشانند و هرچند مورد بی‌مهری پدر و مادر و وطن خود واقع شده باشند این را آشکار نمی‌کنند و پیش مردمان راجع به پدر و مادر و وطن خود جز تمجید چیزی بر زبان نمی‌آورند (۱۶۷).
	احساس کارآمدی	۶	۲/۵۸			پروتاگوراس: ای جوان اگر هم صبحتی مرا اختیار کنی روز اول که به خانه برمی‌گردی به از آنی که صبح بیرون آمده بودی و روز دوم از روز اول بهتر خواهی بود و به همین سال هر روز از روز پیش بهتر خواهی شد (۱۳۱).
کل		۲۳۲	۱۰۰	۲۳۲	۱۰۰	

درصد فراوانی و در بخش مهارت‌های انگیزشی مؤلفه پایبندی به ارزش‌ها با ۲۴ فراوانی و ۱۰/۳۴ بیشترین و مؤلفه عفو و گذشت با ۵ فراوانی و ۲/۱۵ درصد فراوانی کمترین میزان را به خود اختصاص داده‌اند.

سؤال پنجم پژوهش: در رساله مهمانی افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلنر توجه شده است؟

یافته‌های مندرج در جدول ۶ مربوط به میزان توجه رساله مهمانی افلاطون به کفایت اجتماعی فلنر نشان می‌دهد که: مهارت‌های شناختی با ۹۵ فراوانی و ۶۰/۵۰ درصد فراوانی، مهارت‌های رفتاری با ۳۳ فراوانی و ۲۱/۰۱ درصد فراوانی، مهارت‌های انگیزشی با ۲۶ فراوانی و ۱۶/۵۶ درصد فراوانی، و مهارت‌های هیجانی با ۳ فراوانی و ۱/۹۱ درصد فراوانی به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار مضامین دارای بار معنایی را به خود اختصاص داده‌اند. بر همین اساس می‌توان گفت که در بخش مهارت‌های شناختی، بیشترین فراوانی مربوط به مؤلفه نگرش‌ها و باورها با ۴۳ فراوانی و ۲۷/۳۸ درصد فراوانی و کمترین میزان فراوانی مربوط به مؤلفه مهارت تصمیم‌گیری با ۱ فراوانی و ۰/۶۳ درصد فراوانی، در بخش مهارت‌های رفتاری بیشترین مقدار مربوط به مؤلفه توانایی گفت‌وگو با دیگران با ۲۴ فراوانی و ۱۵/۲ درصد فراوانی و کمترین مقدار مربوط به مؤلفه توانایی برقراری رابطه صحیح با دیگران با ۰ فراوانی و ۰ درصد فراوانی، در بخش مهارت‌های هیجانی بیشترین بار معنایی مربوط به مؤلفه کنترل هیجان‌ها با ۳ فراوانی و ۱/۹۱ درصد فراوانی و کمترین مقدار هم مربوط به مؤلفه توانایی همدلی با دیگران با ۰ فراوانی و ۰ درصد فراوانی و در بخش مهارت‌های انگیزشی مؤلفه پایبندی به ارزش‌ها با ۱۸ فراوانی و ۱۱/۴۶ بیشترین و مؤلفه عفو و گذشت با ۳ فراوانی و ۱/۹۱ درصد فراوانی کمترین میزان را به خود اختصاص داده‌اند.

یافته‌های مندرج در جدول ۷ در خصوص مقایسه و تطبیق میزان توجه به کفایت اجتماعی فلنر در پنج رساله افلاطون بیانگر این است که مجموعاً ۸۲۰ کد مفهومی دارای بار معنایی در پنج رساله افلاطون شمارش شد. در این بین بیشترین مقدار فراوانی مربوط به رساله پروتاگوراس با ۲۳۲ فراوانی و ۲۸/۲۸ درصد فراوانی و کمترین میزان مربوط به رساله یون با ۸۱ فراوانی و ۹/۸۷ درصد فراوانی بوده است. در بخش مؤلفه‌های مربوط به مهارت‌های شناختی بیشترین تأکید در رساله پروتاگوراس با ۱۲۳ فراوانی و ۱۵ درصد بوده است و کمترین مقدار هم مربوط به رساله یون با ۶۰ فراوانی و ۷/۳۱۷ درصد فراوانی بوده است. در بخش مربوط به مهارت‌های رفتاری بیشترین مقدار فراوانی به‌دست‌آمده مربوط به رساله

جدول ۶ میزان توجه رساله مهمانی افلاطون به کفایت اجتماعی فلتر

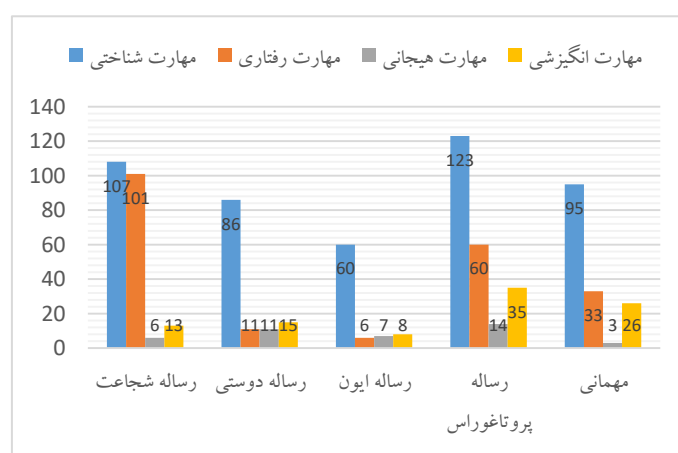
مهارت‌ها	مقدار	فراوانی	درصد	نوع فراوانی	نوع درصد	نمونه‌هایی از مصداق‌ها (صفحه)
مهارت‌های شناختی	دانش و یادگیری مهارت‌های اجتماعی	۳۹	۲۴/۸۴	۹۵	۶۰/۵۰	دیوتیما: اما بزرگ‌ترین و زیباترین نوع خردمندی آن است که کارش تنظیم و تنسيق امور خانواده‌ها و جوامع است و به آن اعتدال و عدالت می‌گوییم (۲۴۸). آگاتون: علمی که به این حقیقت (عشق) پی برد، روحانی است (۲۴۰).
	مهارت پردازش اطلاعات	۱۲	۷/۶۴			آگاتون گفت: من اول به وصف و تجلیل خدای عشق می‌پردازم و آنگاه از نعمت‌هایی که به ما ارزانی داشته سخن می‌گویم (۲۲۹).
	مهارت تصمیم‌گیری	۱	۰/۶۳			سقراط: عاشق و معشوق هر دو را می‌آزمایند تا ببینند عشق آن‌ها از چه نوع است. به این علت پیوند که زود بسته شده باشد شرافتی ندارد، چه زمان، محک همه چیز است (۲۱۸).
	نگرش‌ها و باورها	۴۳	۲۷/۳۸			سقراط: زمانی ولی در واقع موجودی بدبخت بودم، نه بهتر از آنکه تو هستی. می‌پنداشتم که هرکاری کردنش برایم جایز است، جز پرداختن به حکمت (۲۰۴).
مهارت‌های رفتاری (عملی)	جرئت‌مندی	۷	۴/۴۵	۳۳	۲۱,۰۱	اروکسی ماخوس: فیلسوفی را دیده‌ام که در ستایش سودمندی نمک داد سخن داده است! در مدح چنین چیزها آن همه رنج برده‌اند، ولی تا امروز کسی این همت و شجاعت را نداشته که عشق را چنین که حق اوست بستاند (۲۱۰).
	کمک به دیگران، کمک از دیگران	۲	۱,۲۷			سقراط: خواهش دارم یا مرا از گزندش حفظ کنی و یا ما را آشتی دهی و اگر به خشونت دست زد از من دفاع کنی (۲۵۳).
	توانایی گفت‌وگو با دیگران	۲۴	۱۵,۲۸			سقراط: آنگاه گلوکون گفت قصه را برایم بازگو. مگر نمی‌دانی راه آتن برای گفت‌وگو ساخته شده است (۲۰۴).

مهارت‌ها	مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد	جمع فراوانی	جمع درصد	نمونه‌هایی از مصداق‌ها (صفحه)
	توانایی برقراری رابطهٔ صحیح با دیگران	۰	۰			-
مهارت‌های هیجانی	کنترل هیجان‌ها	۳	۱/۹۱	۳	۱/۹۱	عجب‌تر آنکه عاشق چون سوگند بشکند خدایان بر او خشم نمی‌گیرند، چه سوگند عاشق را سوگند نمی‌شمارند (۲۱۷).
	توانایی همدلی با دیگران	۰	۰			-
مهارت‌های انگیزشی	عفو و گذشت (چشم‌پوشی)	۳	۱/۹۱	۲۶	۶/۵۶	نه، دوستان من، چون واقعاً در فهم منظور شما اشتباه کرده‌ام مرا از سخن گفتن معذور دارید (۲۳۴). عاشقان فرومایه چون از راه صواب منحرف می‌شوند موجب بدنامی عشق می‌گردند، ولی کاری که با پرهیزگاری توأم باشد و برخلاف قوانین نیز نباشد قابل سرزنش نیست (۲۱۵).
	پایبندی به ارزش‌ها	۱۸	۱۱/۴۶			سقراط: در شهر آتن دوست داشتن و محبوب بودن بزرگ‌ترین شرافت‌هاست (۲۱۷).
	احساس کارآمدی	۵	۳/۱۸			ارستوفانس: اگر معشوق‌های حقیقی خود را بیاییم و هریک به طبع اصلی خود برگردیم به اوج سعادت رسیده‌ایم. اما اگر نتوانیم به این درجه از کمال برسیم، هر معشوقی که ما را به کمال نزدیک‌تر کند نیز موجب خوشبختی ما خواهد شد (۲۲۷).
کل		۱۵۷	۱۰۰	۱۵۷	۱۰۰	

شجاعت با ۱۰۱ فراوانی و ۱۲/۳۱۷ درصد فراوانی و کمترین مقدار شناسایی شده مربوط به رساله/یون با ۶ فراوانی و ۰/۷۳۱ درصد فراوانی بوده است. در بخش مؤلفه‌های مربوط به مهارت‌های هیجانی بیشترین مقدار فراوانی مربوط به رساله پروتاگوراس با ۱۴ فراوانی و ۱/۷۰۷ درصد فراوانی و کمترین مقدار به رساله مهمانی با ۳ فراوانی و ۰/۳۶۵ درصد فراوانی اختصاص یافته است. و نهایتاً در بخش مؤلفه‌های مربوط به مهارت‌های انگیزشی بیشترین مقدار به رساله پروتاگوراس با ۳۵ فراوانی و ۴/۲۶۸ درصد فراوانی و رساله/یون با ۸ فراوانی و ۰/۹۷۵ درصد فراوانی کمترین مقدار را به خود اختصاص داده است.

جدول ۷ مقایسه میزان توجه به کفایت اجتماعی فلنر در پنج رساله افلاطون

رساله	مهارت شناختی		مهارت‌های رفتاری (عملی)		مهارت هیجانی		مهارت انگیزشی		مجموع
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	
رساله شجاعت	۱۰۷	۱۳/۰۴۸	۱۰۱	۱۲/۳۱	۶	۰/۷۳۱	۱۳	۱/۵۸۵	۲۲۷
رساله دوستی	۸۶	۱۰/۴۸۷	۱۱	۱/۳۴۱	۱۱	۱/۳۴۱	۱۵	۱/۸۲۹	۱۲۳
رساله ایون	۶۰	۷/۳۱۷	۶	۰/۷۳۱	۷	۰/۸۵۳	۸	۰/۹۷۵	۸۱
رساله پروتاگوراس	۱۲۳	۱۵	۶۰	۷/۳۱۷	۱۴	۱/۷۰۷	۳۵	۴/۲۶۸	۲۳۲
رساله مهمانی	۹۵	۱۱/۵۸۵	۳۳	۴/۰۲۴	۳	۰/۳۶۵	۲۶	۳/۱۷۰	۱۵۷
کل	۴۷۱	۵۷/۴۳	۲۱۱	۲۵/۷۳۱	۴۱	۵	۹۷	۱۱/۸۲۹	۸۲۰

نمودار ۱ مقایسه و تطبیق میزان توجه به کفایت اجتماعی فلنر در پنج رساله افلاطون

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی پژوهش پاسخ به این پرسش بود که در پنج رساله افلاطون (شجاعت، دوستی، ایون، پروتاگوراس، مهمانی) به چه میزان به کفایت اجتماعی فلنر (مهارت‌های اجتماعی فلنر) توجه شده است. یافته‌ها در پنج بخش دسته‌بندی شده‌اند که هر بخش مربوط به یکی از رساله‌های افلاطون است. پیش از پرداختن به نتایج سؤالات فرعی پژوهش به بررسی نتایج کلی پرداخته می‌شود. در خصوص مقایسه و تطبیق میزان توجه به تربیت اجتماعی فلنر در پنج رساله افلاطون یافته‌ها بیانگر این است که: مجموعاً ۸۲۰ کد مفهومی دارای بار معنایی در پنج رساله افلاطون شمارش شد. در این میان بیشترین مقدار فراوانی مربوط به رساله پروتاگوراس با ۲۳۲ فراوانی و ۲۸/۳۸ درصد فراوانی و کمترین میزان مربوط به رساله ایون با ۸۱ فراوانی و ۹/۸۶ درصد فراوانی بوده است.

در پاسخ به پرسش اول مبنی بر اینکه در رساله شجاعت افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلنر توجه شده است، یافته‌های پژوهش نشان داد که به‌طور کلی بیشترین تأکید بر مؤلفه‌های مربوط به مهارت‌های شناختی و کمترین میزان مربوط به مهارت‌های هیجانی بوده است. در بین مؤلفه‌های شناختی نیز بالاترین تأکید به دانش اختصاص یافته است. دانش برای افلاطون راهنمای آدمی به سوی جهان است (یگر، ۱۳۹۳: ۸۱۳). برای سقراط و افلاطون، پایه عمل درست، دانش به برترین ارزش‌هاست. ماهیت فضیلت، فی‌نفسه دانش است. این دانش، پایه پایداری است. فضیلت آموختنی است، پس با اخلاق رابطه‌ای نزدیک پیدا می‌کند. دانش، «دانش نیک» و فضیلت ایده است (افلاطون، منون، ۱۳۴۹؛ به نقل از میرزامحمدی، ۱۳۹۵). در مهارت‌های رفتاری نیز بالاترین میزان تأکید بر جرئت‌مندی و شجاعت است، که ۸۰ فراوانی را به خود اختصاص داده بود، در بین زیرمهارت‌ها بیشترین تأکید بر همین مولفه جرئت‌مندی و شجاعت بوده است. هدف پایداری (تربیت) در یونان، پرورش شخصیت‌های برجسته جامعه بود. هدف پایداری در متن جامعه تحقق‌پذیر بود و هدف آموزش چیزی جز آموزش انگاره اجتماعی در گستره خرد نبود. زیبایی و شجاعت، دو محور مهم پایداری به حساب می‌آمد و «فضیلت» پایگاه والای رسیدن در پایداری بود (ضمیران، ۱۳۹۰؛ به نقل از میرزا محمدی، ۱۳۹۵). یافته‌های پژوهش با یافته‌های پژوهش اسدی و همکاران (۱۴۰۰) در خصوص تأکید بر علم‌آموزی، پژوهش طباطبایی (۱۳۹۷) در خصوص تأکید بر مولفه آگاهی و خودشناسی، و میرزامحمدی

(۱۳۸۱) و اسلامیان و کشتی‌آرای (۱۳۹۳) مبنی بر تأثیرپذیری باور و نگرش از محیط اجتماعی و بالطبع تربیت اجتماعی که مورد نظر افلاطون است، همخوانی دارد، همچنین یافته‌ها با یافته‌های پژوهش شیروانی شیری و همکاران (۱۴۰۰) مبنی بر توجه به مؤلفه کسب دانش و آگاهی سیاسی، و همچنین با نتایج پژوهش جلیلی و جهان (۱۳۹۶) در مؤلفه‌هایی همچون توجه به مؤلفه‌های تربیت اجتماعی همچون برقراری روابط صمیمانه، احترام به ارزش‌ها، مدیریت استرس‌ها و کنترل هیجان‌ها، و احترام به ارزش‌ها و قوانین، همسویی دارد. در توجه به مؤلفه شجاعت، خردمندی، خویشتنداری و عدالت یافته‌های پژوهش با نتایج یوسفی (۱۳۷۶) همخوانی دارد. بر همین اساس در تبیین یافته‌های سؤال اول پژوهش می‌توان گفت واکاوی و کنکاش در رساله شجاعت افلاطون دلالت‌های تربیتی ویژه‌ای را همچون توجه و تأکید بر دانش و یادگیری مهارت‌های اجتماعی، و تقویت جرئت‌مندی در تربیت اجتماعی پیش روی اندیشمندان، خردورزان و معلمان قرار می‌دهد.

در پاسخ به پرسش دوم پژوهش مبنی بر اینکه در رساله دوستی افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلتر توجه شده است، عطف به توجه ویژه افلاطون در رساله دوستی به به مهارت‌های شناختی مخصوصاً مؤلفه باور و نگرش و مؤلفه دانش، همخوانی بین یافته‌های پژوهش با یافته‌های اسدی و همکاران (۱۴۰۰)، طباطبایی (۱۳۹۷)، شیروانی شیری و همکاران (۱۴۰۰)، نجفی و شاه رجبیان (۱۴۰۰)، و به‌طور ویژه پژوهش محمدیان (۱۳۸۹) مبنی بر توجه ویژه به نگرش و تمایلات و رفتارهای مطلوب اجتماعی از نظر افلاطون در تربیت اجتماعی، محرز شد. در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت توجه ویژه افلاطون به مؤلفه‌های دانش و نگرش حجت را بر سیاست‌گذاران حوزه برنامه درسی برای تغییر برنامه‌های درسی و توجه ویژه به برنامه درسی دانشی-نگرشی مخصوصاً در قالب برنامه درسی پنهان تمام کرده است.

در پاسخ به پرسش سوم پژوهش در خصوص اینکه در رساله یون افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلتر توجه شده است، یافته‌های پژوهش در بخش سؤال سوم با نتایج پژوهش‌های، شیروانی و همکاران (۱۴۰۰)، در تأکید بر مؤلفه کسب آگاهی و دانش، پژوهش طباطبایی (۱۳۹۷) مبنی بر تأکید ویژه بر مؤلفه خودشناسی و مؤلفه آگاهی، و پژوهش بذرگر و شهریاری (۱۳۹۹)، مبنی بر نقش خود در تربیت اجتماعی و پژوهش نانکلی و همکاران (۱۴۰۰)، مبنی بر اهمیت کسب شایستگی اجتماعی همخوانی دارد. در

تبیین یافته‌های سؤال سوم پژوهش می‌توان گفت اهمیت کسب دانش و مهارت‌های اجتماعی، می‌تواند به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های تربیت اجتماعی مورد نظر قرار گیرد. البته در رساله/یون مؤلفه‌های مهمی همچون تصمیم‌گیری، کمک به دیگران و کمک از دیگران، و مؤلفه عفو و گذشت مغفول واقع شده است.

در پاسخ به پرسش چهارم پژوهش مبنی بر اینکه در رساله پروتاگوراس افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلتر توجه شده است، یافته‌های پژوهش با یافته‌های پژوهش محمدیان (۱۳۸۹) در خصوص تأکید بر مؤلفه‌های نگرش و تمایلات، و رفتارهای مطلوب اجتماعی، پژوهش اسدی و همکاران (۱۴۰۰) و شیروانی شیرینی و همکاران (۱۴۰۰)، در تأکید بر مؤلفه علم‌آموزی، مشورت، و مسئولیت‌پذیری، پژوهش جلیلی و جهان (۱۳۹۶) در تأکید بر مؤلفه احترام و پابندی به ارزش‌ها همسویی دارد. همچنین با دیدگاه ماریتین^۱، مبنی بر اینکه آموزش و پرورش باید به پرورش انسانیت و آشنا کردن شاگردان با میراث فرهنگی همت گمارد، همخوانی دارد (میرزاحمدی، ۱۳۹۵). در تبیین یافته‌های سؤال چهارم پژوهش می‌توان بیان کرد که رساله پروتاگوراس در قیاس با دیگر رساله‌های افلاطون به مؤلفه‌های تربیت اجتماعی نگاهی به‌نسبت یکسان دارد و به همه جنبه‌های تربیت اجتماعی توجه کرده است. اگرچه مطابق با دیگر رساله‌های افلاطون، کسب دانش و مهارت اجتماعی به‌عنوان مهم‌ترین مؤلفه مطرح بوده است. البته در پایدیای (تربیت) سقراطی-افلاطونی، علم فارغ از ارزش نبوده، بلکه «بارور از ارزش»^۲ است. علم از اخلاق جدا نیست بلکه این دو با یکدیگر ارتباط تنگاتنگی دارند. به نظر می‌رسد بازگشت به این بُعد از پایدیا در آموزش و پرورش عصر جهانی، می‌تواند علم و اخلاق را بار دیگر به هم نزدیک کند و زمینه حل بسیاری از مشکلات این نظام آموزشی باشد (میرزاحمدی، ۱۳۹۵).

در آخر در پاسخ به پرسش پنجم پژوهش در خصوص این مسئله که، در رساله مهمانی افلاطون تا چه میزان به کفایت اجتماعی فلتر توجه شده است؟ یافته‌های پژوهش با یافته‌های پژوهش طباطبایی (۱۳۹۷)، شیروانی شیرینی و همکاران (۱۴۰۰)، در خصوص تأکید بر مؤلفه دانش و آگاهی، و پژوهش محمدیان (۱۳۸۹) در خصوص توجه ویژه به نگرش‌ها و تمایلات و رفتارهای مطلوب اجتماعی همخوانی دارد. در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت همچون رساله پروتاگوراس تأکید بر جنبه‌های مختلف تربیت اجتماعی در رساله

1. Maritain
2. Value Laden

مهمانی هم مشهود است، اگرچه برخی مؤلفه‌های مهم همچون توانایی برقراری ارتباط صحیح و همدلی با دیگران مغفول مانده است.

بر اساس یافته‌های پژوهش می‌توان گفت توجه عمیق به نگاشته‌های افلاطون که به رساله مشهورند در قالب تحلیل محتوا و مطالعه تطبیقی می‌تواند راهگشای مربیان تربیتی، سیاست‌گذاران برنامه‌ریزی درسی، اندیشمندان حوزه تعلیم و تربیت، به‌ویژه پژوهشگران حوزه تربیت اجتماعی باشد. به‌طور کلی می‌توان گفت اندیشه افلاطونی به تربیت اجتماعی خصوصاً با کنکاش در دیگر رساله‌های ایشان نمود بهتری خواهد داشت و از تأکیدهای ایشان بر ابعاد و جنبه‌های مختلف تربیت اجتماعی می‌توان استفاده بیشتری کرد. طبیعتاً جست‌وجو، واکاوی و بازخوانی آثار غنی مربیان بزرگی همچون افلاطون می‌تواند راهگشای بسیاری از مسائل تربیتی جامعه امروز باشد. سرانجام می‌توان گفت کنکاش در آثار افلاطون می‌توان در ارائه مدل‌های برنامه درسی نیز استفاده شود.

بر همین اساس می‌توان پیشنهاد کرد که:

- در تدوین برنامه‌های درسی، به‌ویژه برنامه درسی مطالعات اجتماعی، از محتوای رساله‌های افلاطون بهره کافی برده شود.
- در تدوین و تالیف محتوای آموزشی و کتب مطالعات اجتماعی از رساله‌های افلاطون با نگاه ویژه به یافته‌های پژوهش حاضر، استفاده شود.
- در طراحی آموزشی دروس مطالعات اجتماعی به مهارت‌هایی که بیشترین فراوانی را در رساله‌های افلاطون داشته‌اند، توجه بیشتری شود.
- معلمان در آموزش مهارت‌های اجتماعی به فراگیران از مدل گفت‌وگوی استفاده‌شده در رساله‌های افلاطون (دیالکتیک) استفاده کنند.
- همچنین پیشنهاد می‌شود مدل‌های دیگر مربوط به مهارت‌های اجتماعی در رساله‌های افلاطون بررسی و با نتایج پژوهش حاضر در یک مطالعه تطبیقی مقایسه شود.

منابع

- اسدی، علی، شریعتی، سید صدرالدین، نعیمی، ابراهیم (۱۴۰۰)، ارائه الگوی نظری تربیت اجتماعی کودکان بر اساس آیات قرآن کریم، پژوهش در نظامهای آموزشی، دوره ۱۵، شماره ۵۳، ۴۲-۵۷.
- اسلامیان مرضیه، کشتی آرای، نرگس (۱۳۹۳)، تبیین مؤلفه‌های برنامه درسی مبتنی بر دیدگاه‌های تربیتی افلاطون و فارابی، پژوهش در برنامه ریزی درسی، سال یازدهم، دوره دوم، شماره ۱۳، ۳۳-۱۸.

- افلاطون (۱۴۰۱)، پنج رساله شجاعت، دوستی، ایون، پروتاگوراس، مهمانی، ترجمه محمد صناعی، تهران، هرمس.
- اوزمن، هوارد، کراور، سموئل ام. (۱۳۹۶)، مبانی فلسفی تعلیم و تربیت، ترجمه گروه علوم تربیتی، تهران، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
- آزادمنش، سعید، ایروانی، شهین (۱۳۹۶)، تبیین مبانی فلسفی صیانت از قانون و بایسته‌های تربیتی آن از منظر افلاطون و کانت، دو فصلنامه فلسفه تربیت، سال دوم، شماره دوم، ۷-۳۶.
- جلیلی، راضیه، جهان، جواد (۱۳۹۶)، تحلیل محتوای کتب مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی از منظر میزان توجه به مهارت‌های اجتماعی فلنر، پژوهشنامه تربیتی، سال سیزدهم، شماره ۵۳، ۱۷-۴۲.
- خسروی مراد، لیلا، فیضی، زهرا (۱۴۰۰)، مرور نظام‌مند پژوهش‌های قرآنی مرتبط با تربیت اجتماعی، دو فصلنامه علمی علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، دوره نهم، شماره هفدهم، ۶۵-۹۱.
- شاتو، ژان (۱۳۹۸)، مربیان بزرگ، ترجمه غلامحسین شکوهی، تهران، دانشگاه تهران.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰)، مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی جمهوری اسلامی ایران، تهران، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.
- شیروانی شیر، علی، جهرمی، ساجده، دهقانی، زهرا (۱۴۰۰)، شناسایی مهارت‌ها و شایستگی‌های معلم در آموزش و تربیت اجتماعی و سیاسی، پژوهش در آموزش مطالعات اجتماعی، دوره سوم، شماره سوم.
- طباطبایی، مینو (۱۳۹۷)، بررسی مؤلفه‌های تربیت سیاسی در کتاب‌های درسی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی، پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، ۲۶ (دوره جدید)، ۴۰، ۱۱۹-۱۳۶.
- فارابی، محمد بن محمد (۱۳۹۰)، علوم/احصایی، ترجمه حسین خدیو جم، تهران، علمی و فرهنگی.
- کاردان، علی محمد (۱۳۹۷)، سیر آراء تربیتی در غرب، تهران، سازمان سمت.
- کمپرس، تئودور (۱۳۷۵)، متفکران یونانی، جلد ۲، ترجمه محمد حسن لطفی، تهران، خوارزمی.
- گل محمدیان، محسن، فرید، زهره (۱۳۹۴)، اثربخشی گروه درمانی شناختی-رفتاری بر کفایت اجتماعی و شادکامی دانش‌آموزان، فصلنامه پژوهش‌های کاربردی در روان‌شناسی تربیتی، ۲(۲)، ۶۸-۷۹.
- محمدیان، بتول (۱۳۸۹)، بررسی تحلیلی تربیت اجتماعی از دیدگاه افلاطون و فارابی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- مرادی، علیرضا، بیرامی، منصور (۱۳۸۵)، تأثیر آموزش مهارت‌های اجتماعی بر کفایت اجتماعی دانش‌آموزان (مدل فلنر)، مجله روانشناسی دانشگاه تبریز، شماره ۴، ۴۷-۶۷.
- مرزوقی، رحمت اله، اناری نژاد، عباس (۱۳۸۶)، تربیت اجتماعی از منظر نهج البلاغه، تربیت اسلامی، سال دوم، ش ۴، ۱۶۳-۱۹۲.
- میرزاحمدی، محمدحسن (۱۳۸۱)، بررسی مقایسه‌ای اهداف تعلیم و تربیت از دیدگاه افلاطون و فارابی، مجله روانشناسی و علوم تربیتی، سال سی و سوم، شماره ۲، ۲۰۳-۲۲۷.
- میرزاحمدی، محمدحسن (۱۳۸۳)، بررسی مقایسه‌ای اندیشه‌های فلسفی افلاطون و فارابی، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تبریز، سال ۴۷، شماره مسلسل ۱۹۱، ۵۵-۷۴.
- میرزاحمدی، محمدحسن (۱۳۹۵)، واکاوی مفهوم «پایداری» و دستاوردهای آن برای آموزش و پرورش در عصر جهانی شدن، راهبرد فرهنگ، شماره سی و پنجم، ۱۷۵-۲۰۱.

نانکلی، یاسر، میرزامحمدی، محمدحسن، ایمانی، محسن (۱۴۰۰)، تبیین تربیت اجتماعی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و تحلیل آن براساس نظریه تربیت اجتماعی فارابی، پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، سال بیست و نهم، دوره جدید، شماره ۵۲، ۲۱۵-۲۵۵.

نجفی، محمد، شاه جعفریان، اعظم (۱۴۰۰)، ضرورت تربیت اجتماعی از دیدگاه آیت الله جوادی آملی، تربیت اسلامی، سال شانزدهم، شماره ۳۷، ۱۰۱-۱۲۰.

نوبخت، ثریا (۱۳۸۷)، تبیین و نقد تربیت اجتماعی مبتنی بر نظریه مدینه فاضله افلاطون با تکیه بر آراء فارابی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

یاراحمدیان، نسرين (۱۳۹۱)، ارتقای توانمندی فردی-اجتماعی و سلامت عمومی نوجوانان از طریق افزایش کفایت اجتماعی، مجله علوم رفتاری، (۶)، ۲۷۹-۲۸۸.

یگر، ورنر ویلهلم (۱۳۹۳)، پایدیا (جلد دوم)، ترجمه محمدحسن لطفی، تهران، خوارزمی.

یوسفی، علیرضا (۱۳۷۶)، نظریات افلاطون و دیویی درباره تربیت اجتماعی و عقلانی، پایان نامه دکتری، دانشگاه تربیت مدرس تهران، دانشکده علوم انسانی.

- Burgin, M. (2018), Ideas of Plato in the Philosophy of the 21st Century: An Introduction, *Athens Journal of Humanities and Arts*, 5(1), 7-12.
- Cheungck, I. (2012), Improving social competence through character education, *Evaluation and program planning*;33(3):255-63.
- Magee, B. (2001), *The story of philosophy*, London: Dorling Kinderseley Press.
- Toufiq Imami, H. (2020), Plato's Idea of Music in Education for Inculcating Moral Values. *European Journal of Education Studies*. Volume 7 , Issue 11 ,316-328.
- Mirzamohammadi, M. H. (2008), Plato's Educational Viewpoints and the Era of Globalization. *Paideia: Education in the Global Era*. Vol 1. Edited by Konstantine Boudoris. Athens: International Center for Greek Philosophy and Culture, 165-17.